

1 ביוני 2008

תכנית המנהלים בביה"ס למדיניות ציבורית

האוניברסיטה העברית

שם הקורס:

סדנא מתקדמת במדיניות

מרצה: מר אליעזר שוורצר

הנושא:

**נייר מדיניות:
תעודת זהות חדשה**

המגיש:

לנצמן מאיר, ת.ז. 69548923

תוכן עניינים

(א) רקע

(ב) שאלת המדיניות

(ג) החלופות:

(ד) חלופה א': תעודת זהות חכמה

(ה) חלופה ב': תעודת זהות ביומטרית

(ו) בחינת החלופות

(ז) המלצה

(ח) סיכום

(ט) ביבליוגרפיה

א. רקע

תעודת הזהות שאנו מכירים ואשר משמשת את אזרחי ישראל כיום הונפקה לראשונה ב-1978. אין זה סוד כי כתוצאה מההתפתחות הטכנולוגית ב-30 השנים שחלפו ובמיוחד בשנים האחרונות, נחשבת תעודת זהות זו כפיסת נייר קלה ביותר לזיוף, וכל מה שצריך על מנת להכין תעודת זהות ישראלית הם מדפסת צבעונית ומכשיר למינציה.

כוחות הביטחון ובהם משטרת ישראל ושירות הביטחון הכללי חשפו לא אחת מעבדות לזיוף תעודת הזהות הישראלית, בין אם על מנת להיכנס לתחומי מדינת ישראל ולבצע בה פיגועים ובין אם לשימוש מעשים פליליים.

די אם נציין כי כיום ישנם בישראל כ-350,000 תעודות זהות מזויפות, ובהתחשב בעובדה כי ישראל מונה היום כ-7 מיליון אזרחים, שמתוכם כ-4.8 מיליון אזרחים בעלי תעודת זהות (החל בגיל 16), הרי שמדובר ב-8% תעודות זהות מזויפות, וירטואלית לחלוטין או בזהות שאולה של אדם אחר.

אם מדינת ישראל לא תנקוט בפעולה שתכליתה הנפקת תעודות זהות חדשות, תמשיך המדינה להפסיד מיליוני דולרים בגלל המשתמשים בתעודות זהות מזויפות והסכנה הביטחונית הנובעת מהתעודות הפשוטות תמשיך לרחף עלינו.

למותר לציין כי מדינות המערב כבר מקדימות את ישראל בהנפקת תעודות זהות מתקדמות יותר והאיחוד האירופי המשותף וארה"ב לא יאפשרו החל בשנת 2009 כניסה חופשית של אזרחים זרים שאינם מצוידים בתעודות חכמות.

ב. שאלת המדיניות

המשבר הקיים באיכות תעודת הזהות הישראלית ביחס לבעיות הביטחוניות והפליליות מצד אחד, ומצד שני החובה לקדם אפשרויות שימוש של כרטיס חכם שיאפשר פעולות ישירות באינטרנט מול רשויות הממשל הזמין, פעולות פיננסיות כגון: כרטיס אשראי, אמצעי תשלום, הארנק האלקטרוני, חתימה דיגיטאלית ועוד, מביאה אותנו לשאלת המדיניות: מהי החלופה המיטבית לתעודת הזהות הישראלית?

ג. החלופות

חלופה א': תעודת זהות חכמה

תעודה זו עשויה מחומר פלסטי ועליה מופיעים תמונתו ופרטיו של בעל התעודה. בתוך התעודה קיים שבב אלקטרוני ממשפחת ה-RFID (Radio Frequency Identification) ותוכנה המונעת זיופים. בתעודה זו קיים מידע מוצפן על בעל התעודה והשבב האלקטרוני יאפשר בעתיד אחסון מידע נוסף, כגון: תמונה סרוקה, מאפייני זיהוי ביומטרי וכו'.

חלופה ב': תעודת זהות ביומטרית

תעודה זו עשויה מחומר פלסטי ועליה מופיעים תמונתו ופרטיו של בעל התעודה. בתוך התעודה קיים שבב אלקטרוני אשר בתוכו מוצפן מידע המבוסס על הפרטים הפיזיולוגיים של בעל התעודה, כדוגמת טביעת אצבע, טביעת עין ועוד. יחודה של תעודה זו במידע הביומטרי שאגור בתוכה והמונע בכל דרך אפשרית את זיופה.

ד. בחינת החלופות

חלופה א': תעודת זהות חכמה

בחלופה זו תחליף תעודת הזהות החכמה את התעודה הקיימת בעלות נמוכה (\$10 לתעודה) בטווח של שבועות ספורים ללא התנגדויות מצד חברי הכנסת, הגורמים המשפטיים וגופים הפועלים להגנת הפרט וצנעתו.

יתרונות:

1. הפקת כ-5 מיליון תעודות זהות תאריך מספר ימים ובתוספת פעולות לוגיסטיות ואחרות ניתן לסיים את ההליך בתוך שבועות ספורים.
2. עלותה הנמוכה של התעודה שעומדת על כ-10 \$ ליחידה מקובלת על גורמי האוצר, גם כתוצאה מכך שעל ידי החלפתה יחסכו הוצאות שנבעו מאיכותה הירודה של התעודה הישנה מבחינה ביטחונית ופוליטית.
3. השבב האלקטרוני המצוי בתעודה מאפשר בעתיד הוספת מידע.
4. מדיניות המערב אשר עברו לשימוש בתעודה מתקדמת ישמו סוג תעודה זה.
5. התעודה ניתנת להחלפה בקלות עקב אובדנה או גנבתה.

חסרונות:

1. קיימת אפשרות זיוף של תעודה, אך במידה מזערית.
2. קיימת סבירות שאורך חייה של תעודה זו מוגבל.

חלופה ב': תעודת זהות ביומטרית

בחלופה זו תחליף תעודת זהות ביומטרית את התעודה הקיימת, כך שהתעודה החדשה אינה ניתנת לזיוף והשימוש בה ימשך שנים רבות.

יתרונות:

1. כמעט בלתי אפשרי לזייף את התעודה אשר מכילה פרטים ביומטריים של נושא התעודה כשם שבלתי אפשרי לזייף את האדם עצמו.
2. בשל יחודה של התעודה המכילה פרטים ביומטריים ניתן יהיה להשתמש בה לאורך שנים רבות ללא צורך בשינוי או עדכון.

חסרונות:

1. היישום יארך מספר שנים בשל הצורך בנוכחותו של נושא התעודה לפני הנפקתה, כך שכל אחד מ-4.8 מיליון אזרחים יצטרך לבוא לאחד ממוקדי הרישום והעדכון ויילקחו ממנו דגימות ביומטריות.
2. לא נמצאו נתונים מדויקים לגבי עלות התעודה, אולם ללא ספק שהיא יקרה פי 5 – 10 מהתעודה החכמה (חלופה א').

3. מאד קשה ועד לבלתי אפשרי יהיה לשמור על חיסיון בסיסי הנתונים הביומטריים אשר פריצתם תגרור ותגרום פגיעה בזכויות ובצנעת הפרט.
4. התנגדות חברי כנסת וגורמי רגולציה משפטית לסיכונים שבפגיעה בזכויות הפרט.
5. התנגדות של גופים העוסקים בהגנה על זכויות הפרט וצנעתו.
6. התעודה אינה ניתנת להחלפה, כשם שבלתי אפשרי להחליף את האדם. עובדה זו בעייתית ביותר במקרה של אבדן או גנבת התעודה.
7. אין דרך לפצות אדם שכתוצאה מאובדן או גניבה נעשה שימוש לרעה בקניינו הביומטריים והייחודיים שלו.

ה. המלצה:

מדינות המערב הגיעו למסקנה כי חובה לשפר, לשדרג ולאבטח את אמצעי הזיהוי של אזרחיה בין בתחומים הפנים-מדינתיים ובין התחומים הנוגעים לקשרים המגוונים בין המדינות ובין אזרחיהן. לאור פעילותם של ארגוני הטרור המרושטים במדינות השונות ולאור הגלובליזציה בפשיעה ופעילותם של ארגוני פשיעה בפריסה בינלאומית, חובה על מדינת ישראל לקבל שתי החלטות: האחת היא להחליף את התעודה הקיימת **ומיד**, והשנייה, וזוהי המלצתי לאור האמור במסמך זה להחליף את השימוש בתעודת הזהות הקיימת בתעודת זהות חכמה (חלופה א'). המלצתי זו נובעת מעלותה הנמוכה של התעודה, מהירות ישימותה והעדר התנגדות פוליטית, משפטית, תקציבית, ערכית וחברתית.

ו. סיכום:

ההשלכות של שיטות זיהוי לא אמינות ובטוחות הינן הרסניות למערכות הזיהוי הממלכתיות, הבנקאיות וכד'. אין מעצור לתהליך של שיפור איכות האמינות מצד אחד לבין ניסיונותיהם של הפורצים והגנבים להתגבר על השיפור, ומכאן שתהיה זו מלחמה בלתי פוסקת שתנסה כל מספר שנים לשדרג את אמצעי האמינות כדי להקשות על פורצי הגדר. עוד יש לזכור כי ככל שכיום אמצעי הזיהוי הביומטרי הינם הבטוחים ביותר, הם גם המסוכנים ביותר כי פריצתם וגנבת בסיסי המידע שלהם יגרמו לנזק בלתי הפיך.

כבר כיום ישנן חברות הזנק העוסקות בפיתוח של אמצעי זיהוי ביומטריים המבוססות על הפרטים הפיזיולוגיים של נושא התעודה, אשר אינם משתמשים בעקבות ביומטריים וגם אינם שומרים נתונים במאגרים חיצוניים כדי לתת מענה למקרה של חשיפה, אובדן או גניבה. ללא ספק ההתפתחויות והשיפורים יבשילו בעוד מספר שנים ויאפשרו שדרוג ושיפור נוסף.

אין כוונתי בסיכום לרפות את ידי מקבל ההחלטה, אלא לחזק את ידיו בהיותו מוביל השינוי ובידיעה כי עוד חזון למועד.

ז. ביבליוגרפיה

- ראיון מעמיק שקיימתי עם נושא משרה בכיר ביותר במשרד הפנים הבקיא בנושא תעודת הזהות.
- למ"ס, שנתון סטטיסטי ישראלי 2007, אוכלוסיה לפי קבוצות דת, מין וגיל.
- מאמרים שהתפרסמו בעיתונות משנת 2007 – 2008 בנושא תעודת הזהות החדשה.
- הסתייעתי במידע הקיים באינטרנט בנושא זה.